Zalai Károly

Avignoni emlék

19.

Amint ezen gondolkodik, észleli, hogy hamis a kérdés. Tudniillik már nem érdekli Catherine, mert ahogy e három jól ismert arcon végignéz, megbillen a kép: s az a gondolata támad, mely időközben bizonyossággá válik benne, hogy nem Jim Catherine férje, hanem Jules. Hogy tévedhetett ekkorát!? Most, hogy a jól ismert képet nézi, biztos benne, hogy Jules Catherine férje, ez valahogy látszik a tartásán. A hátát mutatja a nőnek, mert már nem figyel rá, hisz eleget látja. Jules mindemellett azért sem néz a feleségére, mert ki nem állja a lehetetlen kalapját. Állandóan azt babrálja, s minden tükörben megcsodálja magát. Ó, milyen hiú! Jó órát válogatott a Champs-Élysées legjobb szalonjában, de hiába, mert egyetlen fejfedő sem tetszett neki, pedig az inas szinte az egész raktárat az orra elé pakolta. Végül Brüsszelből kellett megrendelni ezt a szörnyűséget, amit csak a belga nők képesek fölvenni. És most a kalap miatt nagyasszonynak érzi magát. Miközben Jules a zamatos tejeskávét kortyolja, megenyhül, mert eszébe jut, hogy az asszony sokat van egyedül, s talán azért viselkedik ilyen harsányan, mert megrészegítette ez az avignoni vakáció. Szegény Catherine-nak nyilván az agyára mennek a könyvek, hiszen alig van más komolyabb dolga. Ami a háztartásban adódik, elvégzi a személyzet, bevásárolnak, mosnak, főznek rá, és ha a városban akar nézelődni, sofőr furikázza. Meg kell hát érteni, hogy így föltüzelte ez a kalap, és ennyire boldog itt Avignonban. Őszintén szólva nem szeretne cserélni vele! Hiszen tudja, hogy az unalomnál nincs rettenetesebb. Ezért aztán titokban nagyon boldog, amikor az irodájában még késő este is aktákkal bíbelődhet. Otthon azonban sokat panaszkodik a munkára, hogy Catherine, aki azonnal ráveti magát, amikor fáradtságot mímelve hazaérkezik, ne irigyelje. Mindig csak a szórakozás jár a nő fejében! Színház, hangverseny, bálok, csupa rettenet, amit ő ki nem áll. Ráadásul a hétvégi estéken eleget kell tennie az egyre terhesebb házastársi kötelezettségének is. Az igazat megvallva, inkább görnyedezik szerződések fölött, még azokban is több élet van, mint Catherine-ban. De hogyan hozza tudomására, hogy egyre kevésbé kívánja. A nő mozdulatlansága, mártírarca, becsukott szemei lassan impotenssé teszik. Persze, hogy nem jön a gyerek. Csodálkozna, ha ezekben a kínkeserves és egyre ritkuló aktusokban új élet tudna megfoganni. Mit tegyen!? Bordélyházba mégsem mehet, hisz egy úriember az

ő társadalmi pozíciójában nem engedhet meg ilyesmit magának. Hát marad neki a munka! Ez a provence-i utazás is Catherine ötlete volt, ő pedig kényszerűségből igent mondott, mert az asszony már hónapok óta ezzel nyúzta. Szerencséjükre fantasztikus őszi napokat csíptek el. Bár ez neki túl meleg, ráadásul elfelejtett könnyű hol-mit magával hozni, mert annyira fölzaklatta, hogy Catherine napokon át ki-bepakolt. Miközben Jim mesélt, ő azon töprengett, miért hozta magukkal a barátját. Catherine-nak sem tetszett eleinte az ötlet, hogy a teniszpartnerét – aki egyébként munkatársa is – meginvitálta, de az igazat megvallva neki túl sok lett volna az asszonnyal kettesben. Szerencséjére elég jól kijön egymással a felesége meg Jim, aki jó társalgó, finom úr, csak egy picit hangos, és a munkájában is van némi kívánnivaló. Viszont jó ötletei vannak, ezért elnézi a hibáit, hogy trehány és pontatlan. Jules mindezek ellenére kedvelte, már-már barátjának tartotta, ezen felül párosban – főként Jim fantasztikus forhandjai és szervái révén – évek óta a klub verhetetlen bajnokainak számítottak. Jim imád mesélni, ez Jules nagy szerencséje. Mert amíg a balján ülő cimbora új és új kalandok ecsetelésébe kezd, ő meghúzódhat a háttérben, úgy téve, mintha figyelne. Közben egy szerződésen töri a fejét, ami már majdnem kész, csak alá kell íratnia, ha hazaérnek. Jim néhányszor megfordult már náluk, vagyis nem volt teljesen ismeretlen Catherine előtt. A felesége egy ideig tiltakozott, azt mondta, nem kedveli, mert olyan pökhendi, de aztán beadta a derekát. Jules azt hazudta, Jim annyit segített neki az irodában, hogy jutalomképpen ajánlotta föl az utazást. Pedig hát Jim többet van a teniszpályán, mint az íróasztalnál, de neki pont erre a lezser, jó svádájú útitársra volt szüksége, aki kitölti a közöttük oly gyakori, kínos csendeket. No persze az esték kínjától nem tudja őt mentesíteni. Szerencsére a sok séta, mozgás és a környéken tett kirándulások kifárasztják Catherine-t, mert alighogy ágyba kerülnek, az asszony azonnal elalszik, ő pedig olvasgathat vagy hanyatt fekve a beadványain gondolkodhat. Óriási szerencséjére előző nap Jimnek az a bohókás ötlete támadt, hogy kibérel egy csónakot, s elmennek pecázni a folyón. Jules elutasította a kiránduláson való részvételét, azt hangoztatva, hogy nem hozott magával erre alkalmas ruhát, meg hát közismert, hogy a vizet is utálja. Ráadásul fáj a feje. Catherine könyörgött neki egy ideig, de mivel nem adta be a derekát, durcásan beleegyezett a csónakázásba. Egy nap szabadság lett a jutalma! Kényelmesen megreggelizett, aztán a szobájukban egy Hugo-regényt lapozgatott, de valójában nem volt kedve az olvasáshoz, így lemenet a szálloda kávézójába, és csak úgy, álmodozva ücsörögött a teraszon. Utána sétált egyet, anélkül, hogy különösebb figyelemre méltatta volna a várost. Alig

harangoztak, ő már az ebédlőben ült, és mivel megivott két pohár bort az ebédhez, hamar elálmosodott, és a szobájukban másfél órát szunyókált. Háromra beszélték meg a találkozót ebben a szállodától nem messze lévő kávézóban, ahol platánok alatt ücsörögghettek. Catherine bőrét megkapta a nap. Kipirult az arca, a kalap alatt kócos a haja, mert a folyón fújt a szél. S nevetve azt mesélik, hogy Jimnek tiszta víz az egyik cipője, mert amikor partra szálltak, hogy közelebbről megnézzenek valami különleges hidat, amit állítólag van Gogh is lefestett, belecsúszott a folyóba. Halat persze nem fogtak. Jules jót derült azon, hogy barátja koca pecás létére beszerzett a szálloda portásától egy horgászbotot, s arról fantáziált, hogy hatalmas zsákmánnyal térnek vissza, amit majd megsüttetnek az Hôtel de la Gare szakácsával. Persze, hogy nem fogtak semmit, de Jules látja a feleségén, hogy elfáradt, és hálát adva az Istennek arra gondol, ez az éjszakája is nyugodt lesz. Jim persze szünet nélkül fecseg. Most valami lovas kalandot hozott szóba. Jules látja a feleségén, hogy ő is unja a sztorit, de Jim nem vesz észre semmit.

20.

Ekkor apró szünet áll be a „vetítésben", és a tekintete egyszerre Jules hűvös „rókaarcán" állapodik meg. Már nem különösebben izgatja, hogy újra Jim tekintetével látja a jelenetet. Ám most egészen más gondolatok tolulnak az agyába, amidőn a Jules szemüvegén meg-megcsillanó őszi napsugarakat figyeli. A szemét nem lehet látni, de Jim nem is nagyon néz rá, mert attól tart, hogy a barátja fölfedezne rajta valami áruló jelet. Úgy érzi ugyanis, hogy szinte süt róla ez a fantasztikus kaland, és aki nem vak, annak látnia kell, hogy a feje búbjától a sarkáig átitatódott az elmúlt pár óra őrületes eseményeivel. Soha nem gondolta volna, hogy ebben a hidegnek tűnő Catherine-ban, akit Jules néha gúnyosan jéghegynek nevezett, ekkora tűz ég. És szinte semmi sem kellett ahhoz, hogy lángra kapjon. Egy röpke érintés elég volt, nem érdekelte, hogy esetleg meglátják őket, szinte magára rántotta az árokparton. Békák brekegtek körülöttük s egy szitakötő szállt az aktus közben Jim meztelen fenekére. Ráadásul leégett a háta, Catherine-nak meg a homlokát csípte meg a nap. Jim még soha nem szeretkezett a szabadban, és ezután a kaland után nagyjából rájött, miféle érzelmek itatják át a plein air festészetet. De sajnos amióta visszajöttek, a barátja előtt mélységesen szégyelli magát. Átkozott lelkiismeret-furdulás! Az elmúlt időszakban Jules gyakran mesélt neki a kátyúba jutott házasságáról, amit főként az asszony hidegségével magyarázott. Hát erről szó sincs. Ezek szerint Jules fatökű, és most azon kívül, hogy sajnálja őt, még szégyelli is magát. Ilyet nem lett volna szabad

megtennie. Mi lesz, ha kiderül? Költözzön el Párizsból, hagyja ott az irodát!? Semmi kedve hozzá. Ráadásul mély nyomokat hagyott benne az asszony. Újra megkívánta, olyannyira, hogy észre sem vette, de ütemesen döfködni kezdte a térdével az asztalt, amit Catherine pirulva észlelt. Jim tehát mesélt, pedig unta már magát, de attól félt, ha csend lesz, Jules meglátja rajtuk, mi történt. Így is vizes lett a cipője, mert belecsúszott a vízbe, amikor újra vadul csókolózni kezdtek a parton, miközben besegítette Catherine-t a csónakba. Még jó, hogy Catherine véletlenül magával hozta azt a sötétkék kabátot, amit most a háta mögött szárítgat. Le lehetett teríteni a fűben, így aztán nem lett zöld egyikük ruhája sem. Jim hosszasan ecsetelte, mennyit ügyetlenkedett a pecabottal, és azt is megemlítette, hogy meg akarták keresni van Gogh hídját, de sajnos nem találták. Ekkor jutottak egy olyan holtágba, ahonnan csak nagy nehezen tudtak kievickélni az ócska ladikkal. Így lett vizes a cipője. Jimnek az a gyanúja, hogy Jules nem figyel rá, nem arra figyel, amit mesél. Csak nem sejt valamit? Jules közben gúnyosan mosolyog magában. Mennyire jellemző ez a történet Jimre. Itt Avignon környékén keresi ezt a hidat. Látszik, hogy fogalma sincs a festészetről. Az a híd ugyanis Arles mellett van. Ha ismerné van Gogh életrajzát, tudnia kéne, hol az a híd. De Jim csak a teniszhez ért, a festészetről nincs sok fogalma. Bár az is valami, hogy Jim egyáltalán hallott valamit erről a híres festményről. Ezt nem gondolta volna róla.

21.

Catherine legbelül szinte ég. Újra meg újra fölidézi magában a délutáni kaland eseményeit, s odalent a lába között megint ébredezni kezd a vágy. Mikor kívánta meg Jimet, ezen töpreng, miközben a férfi magáról megfeledkezve meséli a folyón átélt képzeletbeli kalandjaikat. Talán az egyik reggeli közben? Igen, egyszer lekváros lett az ujja, s akkora élvezettel nyalta le a vörös baracklekvárt az ujjairól, hogy Catherine-nak furcsa képzettársítása támadt, amitől ugyan elszégyellte magát, de közben fölpezsdült a vére. Még soha nem érzett magában ilyesmit. Később az illemhelyen furcsa nedvességet vett észre az alsóneműjén, amiről azonnal sejtette, hogy nyilvánvalóan a Jimmel kapcsolatos érzések okozták. Ettől kezdve más szemmel kezdte nézni. Szó, ami szó, ezerszer szórakoztatóbb alaknak tűnt, mint a férje, aki itt Provence-ban kifejezetten szerencsétlenül viselkedett. Jim fütyült az illemszabályokra, Jules viszont úgy ült az asztalnál, mintha karót nyelt volna. Jimmel hatalmasakat lehetett nevetni, valahogy egy hullámhosszon voltak. Ez a mai pecázás fantasztikus ötletnek bizonyult. Vajon azzal a szándékkal találta ki, hogy elcsábítsa?

Ezt még nem merte tőle megkérdezni. Ő már hajnalban fölébredt, és mint egy kislány egész reggelig arról álmodozott, hogy Jimé lesz. Milyen okos volt, hogy magával vitte a sötétkék kabátját. Jó szolgálatot tett, bőven elfértek rajta mind a ketten, és megvédte őket a hangyacsípésektől. Soha nem gondolta volna, hogy ekkora örömöt tud szerezni neki a szerelmeskedés. Talán az is közrejátszott, hogy a szabadban voltak. Jó volt érezni magán a napot, hogy végre nem odahaza a sötét hálószobában fekszik az ágyban, s főként nem Jules-lel. Mi lehet ennek az oka, töpreng, miközben Jim mint a vízfolyás mesélt, csak mesélt, szóval, hogy történhetett, hogy egy olyan úrinő, akinek ő képzelte magát, mint valami kokott, az árokparton odaadja magát egy szinte alig ismert férfinak. Még most is beleborzongott, ha arra gondolt, ahogy beragyogta izzadt testüket a napfény, és ő nyitott szemmel gyönyörködött a férfi arcában, s csak akkor hunyta be a szemét néhány pillanatra, amikor a testét átjárta a kéj, az érzés, amiről eddig csak olvasott, amiről azt hitte, hogy az csupán az írók fantáziájának szüleménye. És közben Jim is nézte őt, ami megkétszerezte a gyönyörét!

22.

Arra eszmél, hogy megint emlékezni próbál, de mintha kiradírozták volna az agyát. Ki akarja nyitni a szemét, meg akar mozdulni, s akkor eszébe jut a képtelen helyzet, amelybe belekerült. Dereng neki, hogy korábban – de hogy ez a korábban mikor volt, erről fogalma sincs – két férfiról és egy nőről gondolkodott. Erősen összpontosít, aztán eszébe jut a három avignoni szereplő neve, majd egy olyan kép villan föl előtte, amitől úgy érzi magát, mint akit rettenetes erővel fejbe vágtak. Újra látja a parkban lévő asztal mellett ülő két férfit és a kalapos nőt, de most villámcsapásként eszébe jut, hogy ők egy fénykép szereplői, amelyet egy Chambré nevű fotós készített, méghozzá 1928-ban. A címe pedig *A memory of Avignon*! És most már *mindenre* emlékezik! Élesen látja a keletberlini Lychenstrassén lévő konyhát. És nem 1928, hanem 1984 van. Megtisztult agyával hamar kiszámolja, hogy az avignoni fotóhoz képest 56 évet és pár ezer kilométert tévedett. A prenzlauerbergi konyhaasztalnál pont úgy ül ő és a két barátja, mint a fotó szereplői. De más a nevük. Szemben vele Irene, jobbra tőle Jürgen ül. Az ő neve pedig Joachim. De már rég nem úgy néz ki, mint az az asztalnál ülő fiú. Most már csaknem kopasz (látja is magát, amint nemrégiben egy tükör előtt áll ősz szakállát borotválva), és tizenöt kilóval nehezebb lett. Még ugyan jól tartotta magát, de már hiába próbált szemezni fiatalabb lányokkal, észre sem vették. Csak akkor volt néha sikere, ha a Mercedes kabriójának a kormányánál ült, de

tudta, hogy a vágyakozó pillantások a méregdrága autónak szóltak. Keserűen mosolyogna, ha érezné a száját, de továbbra sem érzi. Annyi minden jut eszébe, hogy elnyomja az álom. Fáradt, kimerült, csüggedt és szomorú. De kár, hogy nem 1928 van; ez az utolsó gondolata.

23.

Amikor újra fölriad, elsőként az jut eszébe, hogy az avignoni fénykép volt a kabalájuk. Jürgen apja küldte, aki fia születése után pár héttel, 1964 tavaszán, a Strelitzer Straße 54.-nél lévő híres alagúton mászott át Nyugat-Berlinbe, amit Wolfgang Fuchs és diáktársai ástak. Állítólag Jürgen anyja azért nem mert velük menni, mert félt a lebukástól. A képeslapot az apa egyik barátja csempészte át a határon a hetvenes évek elején – amikor már enyhült valamelyest a viszony a nyugatnémetekkel –, s adta oda egy távoli rokonnak nagy titokban. Ez a rokon aztán bedobta a lapot Jürgenék postaládájába. A fotó borítékban volt, és a hátulján csupán ennyi állt: „apa". Ó, az a nyugatnémet boríték! Micsoda illata volt! És az a papír: könnyű, finom, és elegáns! Olyan, amilyenben a levél úgy érzi magát, mint egy fióka a fészkében. Mennyit nézegették, szagolgatták! A boríték a végén már teljesen elrongyolódott, de még mindig kitartott, hisz nyugatnémet gyárban, nyugatnémet papírból készült. Made in West Germany! A kép hátulján pedig ott állt az a varázsos „apa" szó, amit Jürgen ismeretlen apja kanyarított rá. Az eredeti fotót egy E. Chambré nevű ember készítette. Sohasem tudták eldönteni, Jürgen apja miért pont ezt a képeslapot küldte, s miért csak azt írta rá, hogy „apa". Jürgen úgy vélte, hogy a fotó rejtjeles üzenet, amit, ha megfejt, valamilyen titkot tud meg az apjáról. Nem csoda, hogy annyit nézegették és töprengtek rajta. Sok tucat történetet találtak ki róla, de miközben a képen szereplő három alakot már úgy ismerték, mintha a barátaik lettek volna, Jürgen apja továbbra is a titokzatosság homályában maradt. Amikor Joachim megismerkedett velük, Irene már több éve járt Jürgennel. Egy Kelet-Berlin peremvárosában lévő gimnáziumban voltak osztálytársak, s lettek szerelmesek egymásba. Aztán mindkettőjüket fölvették a jogra. Joachim egy közös építőtáborozás során figyelt föl rájuk. Olyanok voltak, mint az ikrek. Soha többé nem találkozott két ennyire összeillő emberpárral. Jürgen különleges fiú volt: igazi úriember. Ő hosszú ideig azt gondolta, hogy csak pózol, de soha nem talált fogást rajta. Aztán rájött, hogy Jürgen nem szerepet játszik: ilyen valójában. Minden „köszönöm szépen"-re azt válaszolta, hogy „kérem szépen", mindig elegáns ruhákban járt, és sohasem káromkodott. És hűséges volt, ki nem állta a csajozást. Amikor Joachim gúnyolódott rajta, azt

mondta, nem érdekli más nő; ő csak Irenét szereti. Mintha egy másik korban született volna, úgy bánt a nőkkel. Például mindig maga elé engedte őket az ajtóban, és szinte már-már avíttnak érzett tisztelettel beszélt róluk. Az is különös volt benne, hogy a nagyapja elnyűtt, rendkívül nehéz, marhabőr aktatáskával járt-kelt a városban, amelyben föltűnően nagy rendet tartott. Külön-külön rekeszben sorakoztak az iskolai meg a személyes cuccai, és természetesen az aktuális könyv is, amit éppen olvasott. A menzai ebédhez kapott kenyeret sohasem harapta, hanem törte, és addig nem nyugodott, amíg nem szerzett szalvétát magának, hogy ebéd után megtörölhesse a száját. Csak a hajával nem törődött. Ám még a homlokába lógó makrancos szőke tincs, ami szőkébb volt, mint a többi haja, sem keltett rendetlen benyomást, hanem inkább egy bohém művész külsejét kölcsönözte neki, pedig nem festett és nem is írt, de sokat olvasott, fotózott és igen művelt volt. A jog viszont sohasem érdekelte különösebben. Régiesen és rendkívül választékosan beszélt. Olyan szavakat használt, amit Joachim a háború előtt megjelent könyvekben talált. De hát nem is csoda, mert a kedvencei Hölderlin, Rückert vagy például Jean Paul Richter voltak. Joachim Jürgentől hallotta először, hogy Richter *Hesperus oder 45 Hundepostage* című, 1795-ben megjelent regénye akkoriban ugyanolyan népszerű és sikeres volt, mint *Az ifjú Werther szenvedései* Goethétől. Ellentétben Joachimmal, Jürgen mindig higgadtan érvelt, és soha semmi nem tudta kilendíteni a nyugalmából. Joachim talán ezt szerette a legjobban benne; gyakorta arra gondolt, hogy az ismeretlen apjától örökölte ezeket a tulajdonságokat. Ez a titokzatos apa állítólag a nyugatnémet elhárításnál állt szolgálatban, ezért nem jelentkezett soha. Legalábbis ez a meg nem erősített hír járta róla. Bár Joachim azt sem tartotta kizártnak, hogy mindez csak legenda volt, azt palástolandó, hogy Jürgen apja a képeslapon kívül más életjelt nem adott magáról, miután dobbantott az NSZK-ba. Jürgen anyja a lakáshivatalban dolgozott, vonalas kommunista lett belőle, valószínű azért is, hogy lemossa magáról a férje disszidálásának gyalázatát. El is vált tőle azonnal, és újra férjhez ment. Jürgen mostohaapja nem sok vizet zavart. Vegyipari szakmunkás volt, kiváló dolgozó, de odahaza nem ő viselte a nadrágot, hanem Jürgen anyja, aki még szült egy lányt az új apának, de a húgról nem sokat lehetett tudni, alig beszélt róla, csak párszor látták, mert hozzájuk nem nagyon jártak. Kicsi volt a lakásuk, és a fiút érezhetően zavarta, amikor az anyja vagy a mostohaapja otthon volt: ilyenkor feszült lett és szótlan. Csak akkor engedett föl, amikor kocsmázni indultak, vagy éppen Irenéékhez mentek föl. Irene apja bányász volt, és egy sújtólégrobbanás végzett vele a lány egyéves kora körül. Így aztán az anyját, de még Irenét is egy hősi

halott bányász aurája lengte körül, és segítette az előremenetelét a mindennapi életben. Az anya például minisztériumi osztályvezető lett (pedig csak érettségije volt), és nem is ment újból férjhez, a lánya szerint főként azért, hogy kiélvezhesse özvegységének minden előnyét. A szüleikkel egyébként nem sokat foglalkoztak. Kicsit úgy tekintettek rájuk, mintha nem léteztek volna.